

volt az ELTE Bölcsészettudományi Karán. Nyolcvanadik életéve körül jár, amikor — úgy vélem — egyik legmaradandóbb könyvét vehetjük kézbe: *A tudományos tájékoztatás fejlődése Magyarországon 1945–1965* címmel, amely alapvető könyvtártudományi munka.

Munkásságát államunk Kossuth-díjjal és számos kitüntetéssel is méltányolta. Örömmel fogadta az elismerést, de legnagyobb öröme mindig az volt, ha a magyar művelődésért végzett munkájának hol kisebb, hol nagyobb eredményeit is láthatta. Egy nagy műveltségű, széles látókörű, tudományterületén biztos ítéletű tudóst veszítettünk el benne, akinek tanításaihoz mindig újra és újra vissza kell térnünk. Munkáját folytatnunk kell, mert csak így leszünk méltók emlékéhez.

KISS ISTVÁN

ALSZEGHY ZSOLT

1888 – 1970

Sík Sándor és Brisits Frigyes utáni benue távozott most az élők sorából a két háború közötti katolikus irodalomtörténetírás harmadik legkiemelkedőbb képviselője.

Már Nagyszombatban megjelentetett s az akkori átlagból inessze kiemelkedő doktori disszertációjában (1908) megtalálhatók a későbbi tekintélyes tudós-egyéniség jellemző vonásai. A tárgy (*Illei János élete és írói működése*) a mindmáig viszonylag elhanyagolt XVIII. századra, a latinból éppen akkoriban magyarra váltó papi, elsősorban jezsuita irodalomra, s ezen belül is a drámára irányította a fiatalember figyelmét; azokra a jelenségekre, melyek élete végéig foglalkoztatták, s amelyeket később legmaradandóbb értékű munkáiban dolgozott fel. A pozitívizmustól örökölt alapos filológiai képzettség, a nagy olvasottság, a német és a francia irodalom alapos ismerete, a később oly lenyűgöző tárgyi tudás már itt értékelendők nála, és későbbi munkásságára gondolva innen eredeztethető a mástól talán alig vagy soha nem olvasott művek, elfelejtett írók, a literatura szorgalmas kis-mesterei, feledésbe merült ágazatai iránti kegyeletes vonzalom. Egész életét végig kísérő erényei közé tartozik az adatok tisztelő szeretete, mely nem engedte, hogy bámulatos olvasottságát látványos, de üres szellem-történeti koncepciók szolgálatába állítsa.

A korai drámai emlékekre irányuló kutatásai több alapos részlet-tanulmány, köztük egy Corneille-dráma hazai iskolai adaptációjának kimutatása után, a *Magyar drámai emlékek a középkortól Bessenyeiig* (1914) c. bevezetéssel kísért, máig használt szövegkiadásában össze-

geződtek. A 18. századról utóbb fontos tanulmányai jelentek meg: ő fedezte fel pl. száunkra a jezsuita politikai moralizálást, melybe tartalmilag Faludi műveinek nagyobb fele is tartozik, de más területeken sem lehet messze menni közleményeinek felhasználása nélkül.

Munkaköre és érdeklődése később tetemesen kiszélesedett. 1924–35 között szerkesztette az *Élet* c. hetilapot, 1933-ban beválasztották az Akadémiába. A húszas évek élő irodalmával foglalkozó tanulmányait és köteteit (*Magyar lírikusok*, 1921; *Vázlatok*, 1925) ma már nem olvassák; máig használható viszont amit Petőfi (1914) és más nagyságok epigonjairól (1917) írt, akik szavai szerint a „nagy szellemek felléptének időközeit” töltik be, s még inkább az, amit a 17. század kutatásában végzett és a korról írt monográfiájában összefoglalt (1935).

Középiskolai tanítványai és a keze alatt gyakorló egykori tanárjelöltek egyformán állítják, hogy kiváló nevelő volt. Pedagógiai munkásságának emlékéért Sik Sándor és Brisits Frigyes társaságában írt tankönyvei őrzik, amelyeket a húszas évektől 1948-ig használtak a katolikus középiskolákban. Pesti egyetemi tanári működésének sok még a tanúja. Akik hallgatták, nehezen felejtik el a kora reggeli órákat, amikor a katedrára lépett, s arcán derűs mosollyal, halk hangon hozzákezdett sok szemelvényrel kísért előadásához. Kerek mondatait akár azonnal nyomtatni lehetett volna. Tanítványai nem felejtik azt sem, hogy négyszemközötti beszélgetésben mindig sokkal színcesebb volt, mint a kissé tanáros tónusú előadásokon: olyankor nyilatkozott meg igazán közvetlenül széles műveltsége, szellemének mozgékonyága és a 18. század nyájasan tudós literátoraira emlékeztető kedélye.

Alszeghy Zsoltot, munkásságának irányzata miatt, alighanem Sik Sándor mellett tartja majd számon az irodalomtörténetírás históriája. Széles körű, alapos adatfeltáró tevékenységéért a 17., de főleg a 18. század magyar irodalmának a kutatói mindig tisztelettel fogják említeni a nevét. Nem feledkezhet meg róla az *Irodalomtörténet* sem, melynek egykor szerkesztője volt.

TARNAI ANDOR